

Panorama 'Slag aan den Yzer'

In de vorige en het begin van deze eeuw was het de mode panorama's te schilderen en te exposeren.

Met „panorama” verstond men een schilderij waarvan het begin en het einde samenkwam en de toeschouwer zelf te midden van het groot opgehangen schilderij stond. Voor zover ik meen te weten bestaat in ons land nog enkel het panorama van de veldslag van Waterloo. In Nederland is er het beroemde panorama van Scheveningen, geschilderd door Mesdag.

115 meter lang, 14 meter hoog !

Toen de eerste wereldoorlog afgelopen was, werd het idee dat tussen Alfred Bastien, kunstschilder (1873-1955) en Jules Ingenbleek, sekretaris van de Koning al in december 1914 was ontstaan, verder uitgewerkt en gerealiseerd. Het doek „De slag aan de Yzer”, kreeg een lengte van 115 m en was ongeveer 14 m hoog. In april 1921 was het doek afgewerkt, wel met medewerking van enkele andere kunstenaars en leerlingen. Het grote schilderij was voor het eerst te zien in een grote zaal in de Lemonnierlaan in Brussel, maar al vlug besloot men het dichterbij het slagveld zelf te brengen, nl. in Oostende, vooral omdat veel Britten van hieruit Ieper, Nieuwpoort en de hele frontstreek gingen bezoeken. Om het doek tentoon te kunnen stellen werd nabij het 3de dok (waar nu het stadhuis staat) een weinig aantrekkelijk

gebouw opgetrokken. In 1926 werd het officieel geopend voor het publiek.

Overgebracht naar legermuseum

De publieke belangstelling voor het doek was tegen 1939 zodanig verminderd dat men besloot het schilderij aan de staat te schenken. De verhuis naar Brussel zou in 1940 gebeuren. De 2de wereldoorlog stak daar echter een stokje voor en het „Panorama”, zoals de Oostendenaars het kortweg noemden, kreeg veel te verduren. Een deel van de lichtkoepel van het gebouw waarin het panorama zich bevond werd beschadigd en schrapnels hadden ook het reuzedoek op verschillende plaatsen beschadigd. De dierenbescherming werd in dat gebouw gehuisvest en zwervende honden en katten kregen er een tijdelijk onderdak. De verhuis van het doek zou uiteindelijk plaatsgrijpen in 1951 en het ijzeren geraamte waaraan het doek hing volgde enkele maanden later. Enkele maanden daarna begon Alfred Bastien met de restauratie. Het werk was niet toegankelijk voor het publiek en werd tenslotte (niet in cirkelvorm) in de jaren zeventig geplaatst in het legermuseum. Nadat het weer veel te lijden had werd het, om verdere schade te voorkomen, van de muren afgenomen. Sindsdien is er geen spoor meer van het „Panorama van den Yzer”. Onlangs informeerde ik in het legermuseum of er nog iets van overbleef. Men beweerde dat het „Yzerpanorama” heel eenvoudig is opgedoekt, letterlijk en figuurlijk en dat het vernie-

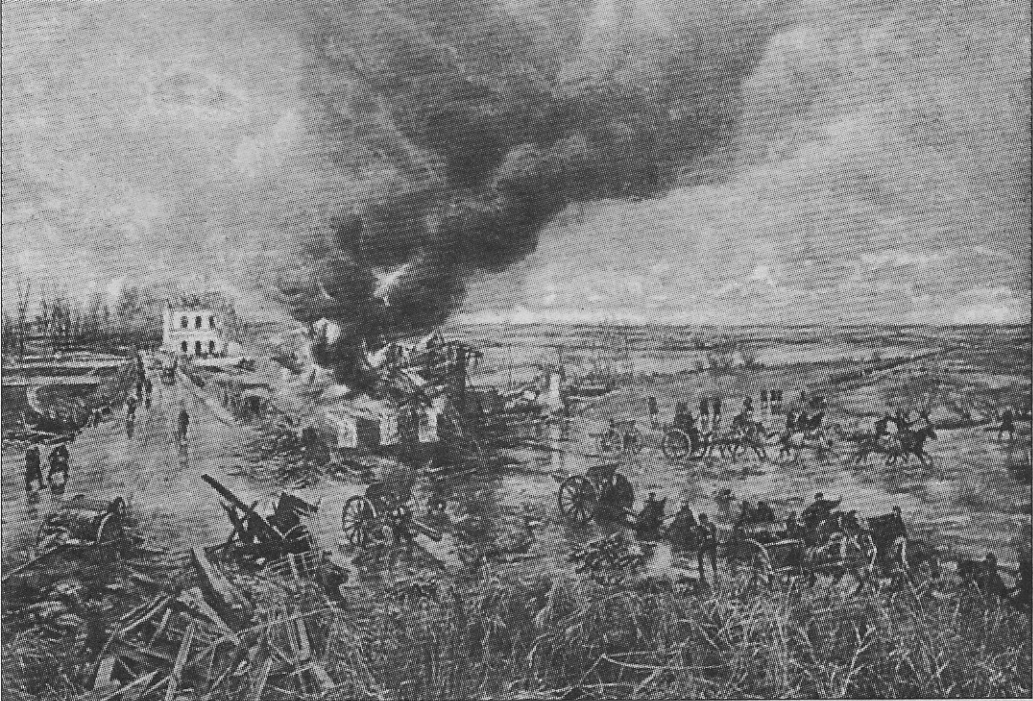
tigd werd. Dat deed me toch iets, want het „Panorama” was toch jarenlang een stukje van Oostende geweest.

Niet helemaal exact

Wat stelde het Panorama eigenlijk voor ? De duinen van Nieuwpoort, de ambulantiendienst, de inham van de Yzer, de sluizen in Nieuwpoort, de aankomst van de Franse troepen, de Nieuwpoortse bruggen, de overstroemde polder nabij Tervate en Belgische soldaten, de Ijzer en de molen nabij Diksmuide, de brandende Hallen van Ieper, het Engels geschut, de puinen van de Sint-Maartenskerk in Ieper en Duitse

krijgsgevangenen. In feite was het historisch gegeven niet helemaal juist. Wat men rondom zich kon waarnemen was allemaal gebeurd tussen 16 en 31 oktober 1914, terwijl de Hallen van Ieper maar op 21 november afbrandden. Ook de Franse marine-fusilliers waren niet tegelijkertijd in Nieuwpoort en Diksmuide. Ook de afstand tussen twee welbepaalde lokaliteiten was niet helemaal juist. Maar deze vrijheden kon Alfred Bastien zich wel veroorloven, want in feite was de Ijzerslag één geheel. En dan te bedenken dat dit nog maar de aanloop was tot de 2de Wereldoorlog.

(Omer Vilain)

Een 7de deel van het schilderij : De bruggen van Nieuwpoort.